

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

* 2011 m. gegužės 27 d. *

Saulėtą gegužės 21-osios rytą jau aštuntajį kartą organizuojamo Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos (LPKTS) jaunesniosios kartos saskrydžio dalyviai rinkosi Šiaulių rajone, Kuršenuose. Saskrydis, skirtas 1941 metų trėmimo 70-mečiui, Vidmanto Palujansko atminimui, Partizanų pagerbimo, kariuomenės bei visuomenės vienybės dienai ir Kuršėnų 430 metų įkūrimui paminėti prasidėjo dalyvių registracija ir šv. Mišiomis Šv. Jono krikštytojo bažnyčioje. Po pamaldų šventinė eisena, lydima Lietuvos kariuomenės Karinių oro pajėgų orkestro, patraukė į Senajį Kuršėnų miesto parką. Čia šventė prasidėjo valstybinės, LPKTS ir Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio (LLKS) vėliavų pakėlimu bei aukuro įžibimu. Susirinkusiuosius sveikino ir gražios dienos Kuršenuose linkėjo rajono meras, miesto garbės pilietis Algimantas Gaubas. LPKTS pirmininkas dr. Povilas Jakučionis dėkojo renginio organizatoriams – LPKTS jaunesniosios kartos komitetui ir LPKTS Kuršėnų filialo pirmininkei Anicetai Grikšienei, taip pat ir geranoriškai miesto valdžiai. LR Seimo narės Rimas Baškinės sveikinimus per davė padėjėja Daiva Miliauskienė. Lietuvos-Ukrainos kultūros centro pirmininkė Jelena Rudamotkina, kalbėdama apie okupaciją ir trėmimą, linkėjo, kad „tie įvykiai neužsimirštū vien dėl to, kad nepasikartotū.“ Mokytoja Monika Kelevišienė itin šiltai prisiminė šio renginio sumanytojų ir ilgametį organizatorių Vidmantą Pa-

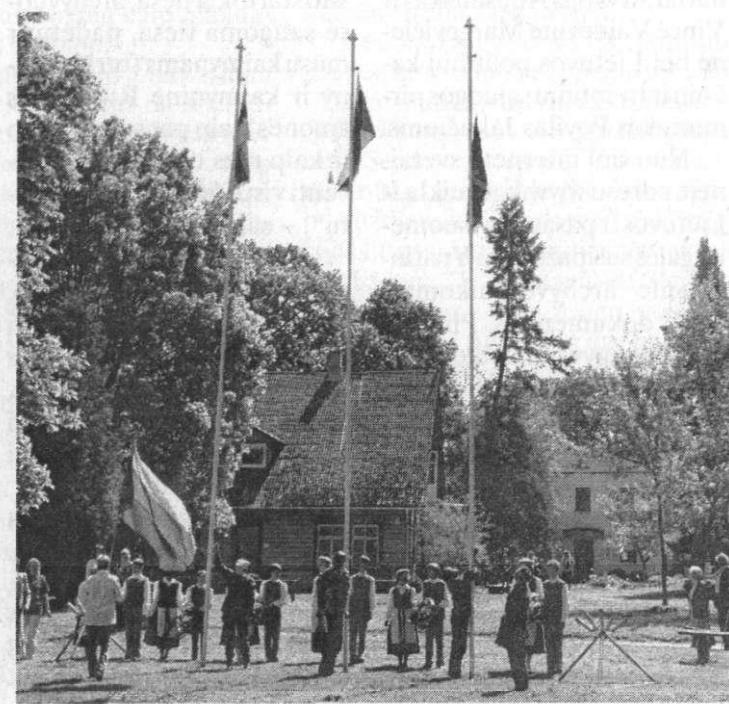
lujanską, kuris „viską turėjo: žmonių meilę ir pagarbą“, bei pasiūlė jo atminimą pagerbti tylos minute.

Pirmasis LPKTS jaunesniosios kartos saskrydis vyko

LPKTS jaunesniosios kartos saskrydžio eisena

2002 metų birželio 22 dieną Pakruojo rajone, Kreivakiškio dvarelyje. Jį iniciavo LPKTS Šiaulių apskrities koordinatorius Česlovas Dirkė, organizavo LPKTS jaunes-

Šventė prasidėjo valstybinės, LPKTS ir LLKS vėliavų pakėlimu

LPKTS pirmininkas dr. Povilas Jakučionis su saskrydžio sporto varžybų prizininkais

niosios kartos komitetas.

Siame susitikime buvo paminėtos 61-osios 1941 metų birželio sukilio metinės. Kreivakiškio dvarelio šeimininkas – šviesaus atminimo Vidmantas Palujansas, LPKTS pirmininko vaduotojas, jaunesniosios kartos komiteto narys ir Pakruojo filialo pirmininkas, vėliau dar penkis kartus pakvietė saskrydžio dalyvius į savo valdas.

2008 metais LPKTS jaunesniosios kartos saskrydis buvo surengtas Kauno rajone, Raudondvarje, ir skirtas Lietuvos valstybės atkūrimo ir 1948 metų trėmimo „Vesna“ 60-osioms metinėms paminėti.

(keliamas i 4 psl.)

Šalies energetinė nepriklausomybė

Energetinis šantažas – politikos įrankis

Lietuva nei naftos, nei anglies, nei gamtinių duju išteklių neturi. Rytų kaimynas šiu gamtos turų turi neribotai daug. Po kovo 11-osios Akto paskelbimo būta ne tik žodinių pabarinių, perspėjimų, bet ir pagrasinimų, kad Lietuva nepažeistu Stalino ir Hitlerio suokalbio, kuriuo buvo pasidalintos Rytų Europos nepriklausomų valstybių teritorijos ir suplanuota Antrojo pasaulinio karo pradžia. Minėtu suokalbiu Lietuva buvo pri-

skirta Maskvos režimo interesų sričiai.

Antrasis pasaulinis karas vieną agresorių nušlavė į istorijos sąvartyną. Sovietai smurta ir demagogija gebėjo išlaikyti ne tik minėtū suokalbiu prisiskirtas sau teritorijas, bet kur kas daugiau. Subyrėjus Sovietų imperijai, Kremliaus pastangomis mėginta vėlei susigrąžinti neklusnias Baltijos šalis, atkūrusias Nepriklausomybę, tarp jų ir Lietuvą, kaip ir kitos Baltijos šalis, į jokį „sojūzą“ niekada nestojo, bet atkūrė okupantu sutryptą Nepriklausomybę.

ma ne tik grasinimais, bet ir energetiniu šantažu. Bėglėms, nesusipratusioms savo noru sugrįžti į imperijos narvą, buvo prisukinėjami didžiųjų vamzdynų čiaupai. Tai buvo tiesmukas įspėjimas, kad Nepriklausomybę atkūrusios šalys, tarp jų ir Lietuva, patirs energetinę blokadą. Lietuva, kaip ir kitos Baltijos šalis, į jokį „sojūzą“ niekada nestojo, bet atkūrė okupantu sutryptą Nepriklausomybę.

(keliamas i 3 psl.)

TS-LKD partijos pirmininko rinkimus laimėjo Andrius Kubilius

Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų partijos pirmininko rinkimus laimėjo partijos lyderis Andrius Kubilius. Už A. Kubilių balsavo 5546 TS-LKD nariai, už Ireną Degutienę – 4628.

Partijos centrinėje būstine surengtoje spaudos konferencijoje perrinktas partijos pirmininkas Andrius Ku-

bilius dėkojo visiems dalyvavusiems rinkimuose: „Noriu padėkoti partijos nariams, kurie aktyviai dalyvavo rinkimuose, padėkoti tiems, kurie balsavo už mane, bet kartu padėkoti ir tiems, kurie balsavo už Ireną Degutienę – puikią moterį, puikią kandidatę, puikią valstybės veikėją. Noriu padėkoti Irenai.

(keliamas i 3 psl.)

www.kgbveikla.lt

Gegužės 11 dieną Tusku-lėnų memorialiniame-edukaciame centre Lietuvos gyventojų genocido ir rezistenčios tyrimo centro vadovybė kartu su Ministrui pirmininku Andriumi Kubiliumi visuomenėi pristatė startuojančią KGB archyvinių dokumentų viešinimo programą. Pristatyti taip pat dalyvavo Seimo nariai Arvydas Anušauskas ir Vincas Vaidevutė Margevičienė bei Lietuvos politinių kaliniai ir tremtiniai sajungos pirmininkas Povilas Jakucionis.

Nuo šiol interneto svetainėje adresu www.kgbveikla.lt Lietuvos ir pasaulio visuomenė galės susipažinti su Ypatin-gajame archyve laikomais KGB dokumentais. Pirmąjį svetainės gyvavimo dieną čia pateko pirmieji 150 dokumentų. Tačiau nuo šiol periodiškai bus viešinamas vis didesnis kiekis KGB dokumentų, kol galiusiai čia jie turės atsirasti visi. „Skelbiamu dokumentų kiekis ir periodiškumas priklausys nuo šiam darbui skirto finansavimo“, – taip rašoma šio tinklo preambulėje.

Pristatydama šią viešinimo programą LGRTC generalinė direktoriė Birutė Terėzė Burauskaitė tvirtino mananti, kad šitas darbas turėjo būti atliktas anksčiau:

„Gal vieni nusivils pamatai, kaip mes bandome įvykdinti šį įsipareigojimą, kitiems reikės gerokai padirbėti, nes jokių komentarų nebus, mat reikia specialių žinių kai kuriems dokumentams suvokti, o visa kita – žmonių, kurie jais domėsis, atidumo ir įsiskaitymo problema. Nenormalu, kad neprieklausomoje Lietuvos valstybėje būtų laikomasi KGB grifo „soveršeno sekretu“ nurodymo. Manau, kad šie dokumentai vienokia ar kitokia forma turi būti prienami visai visuomenei“.

Ministras pirmininkas buvo daug optimistiškesnis ir įvertino istorinę šio momento svarbą.

„Mano įsitikinimu, tai labai svarbi istorinė akimirka keletu aspektu: visų pirmą, labai gerai pamenu, kad Sąjūdžio būstineje prieš gerus 22–23 metus ant durų kabėjo visiems gerai žinomi žodžiai iš Šventojo rašto: „Ir tesa padarys Jus laisvus“. Tai šiandien – vienas išsvarbių momentų einant šiuo keliu. Einant keliu, kai istorinė tiesa, kartais galbūt kam nors ir nemalonai, bus prieinama visiems Lietuvos žmonėms. Tuo pačiu ir laisvės bus daugiau. Antra, drįsčiau pasakyti, kad ši tiesa yra

ir pagarbos ženklas tiems, kurie labai skaudžiai nukenčėjo savo gyvenime, galbūt ir žuvo nuo KGB ir kitų panasių okupacijos valdžios represinių struktūrų, kurios taip negailestingai triuškino ir laužė daugelio žmonių likimus. Tiesa apie tai, kaip tie žmonių likimai buvo laužomi, yra taip pat labai svarbi. Svarbi tam, kad štai tokia tiesa, archyvose saugoma tiesa, padėtų ir mūsų kaimynams (turiu omeny ir kaimyninę Rusiją, jos žmones) taip pat suvokti kuo ir kaip mes turėjome čia gyventi visus 50 okupacijos metų“, – sakė A. Kubilius.

A. Kubilius teigė, kad ministras ir aiškus politinis veiksmas, kad KGB archyvai turi būti atverti, buvo aiškiai suvokta dar seniai. Buvo akivaizdu, kad iliustracijos procesas turi baigtis loginiu rezultatu, tai yra – archyvų atvėrimu.

„Šiam viešinimui visada trūkdavo politinės valios. Jos trūkdavo ir todėl, kad, mano įsitikinimu, šie dokumentai parodys ne tik KGB veiklą, bet ir visos okupacijos valdžios tarpusavio sąsajas su visomis kitomis institucijomis. Ta tiesa kai kam gali būti nemalonai, tad tos politinės valios trūko iki pat 2008 metų“, – sakė A. Kubilius.

Panašiai Ministriui pirmininkui antrino ir Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto Seime pirmininkas, vienas žinomiausių KGB archyvų tyrinėtojų A. Anušauskas. Jis tvirtino, kad viešinimo klausimas visą laiką buvo aktualus nuo pat KGB archyvų perėmimo.

„Mes prisimename, kad iš pradžių dalis mūsų – tyrinėtojų, politikų – nežinojo, kaip elgtis su tais dokumentais, ką jie reiškia, nežinojo jų turinio prasmės. Podvieju dešimtmeciui mes drąsiai galime pasakyti, kad skelbdami šituos dokumentus, mes žinome, ką skelbiame. Prieš penketą metų, kilus KGB rezervistų

skandalui, buvo apklausiam Lietuvos gyventojai, kaip jie žiūri į jų pavardžių viešinimą ir apskritai KGB archyvus. Turia pasakyti, trys ketvirtadalai ir daugiau žmonių pasiskė už KGB archyvų atvirumą ir konkretių pavardžių viešinimą. Manau, tuo metu nebuvu tos politinės valios, kuri viešinimo klausimą iškelė. Dabar, manau, ši valia realizuota“, – sakė A. Anušauskas.

Jis teigė manantis, kad tai yra svarbu tai didelei visuomenės daliai, kuri patyrė per-

sekocijimus ir jiems svarbu, ar bus įvardyti tie žmonės, kurie stovėjo už nugarą agentų, tų įvairiai būdais palaužiamų žmonių. Pasak jo, žengtas žingsnis, kuriam ši kartą nepriestaravo jokia aukščiausia mūsų politinė valdžia, priesingai – buvo palaikymas, kad šis procesas pajudėtu. Ir jis pajudėjo.

Ypač nuoširdžiai tremtiniai ir politiniai kaliniai vardu kalbėjo V. V. Margevičienė ir P. Jakucionis. Seimo narė teigė čia atėjusi pasakyti visiems nuoširdžiai ačiū nuo tų 10 tūkstančių Lietuvos vaikų, kurie 1948 metų gegužės 22 dieną 4 valandą ryto buvo sukrauti į gyvulinis vagonus ir išvežti į Sibirą.

„Gegužės 22 diena – tai ypatingo slaptumo operacija, kuriai vadovavo Gedvilas ir Sniečkus, nuoširdžiai raportavę Maskvai, kaip gerai viską įvykdė – per vieną parą sukrovė tiek žmonių į vagonus! Taip ir parašyta KGB pažymose – sukrovė. I gyvulinis vagonus. 49 tūkstančius Lietuvos gyventojų per dvi paras. Ir tai buvo pavadinta ypatingai slapta valstybės saugumo operacija „Vesna“ (pavasaris). Tai yra labai rimta ir didelė dovana tiems žmonėms, tiems 10 tūkstančių vaikų, nes daugelio jų tėvai negrįžo namo. Lietuvoje yra daug gyvenančių žmonių, kurie labai gerai mena tremti ir kaip viskas vyko. Šis archyvų atvėrimas yra ir šiemis žmonėms“, – sakė V. V. Margevičienė.

Ji pasakojo, kad praėjusį šeštadienį Kaune vyko TSLKD PKTF konferencija. Jos teigimu, daugelis žmonių jau nekalba, kad reikia kažkam keršauti: „Seniai yra visiems budeliams atleista ir ne mūsų valioje juos teisti, tam yra aukštėsnės jėgos. Bet Lietuvos gyventojai, kurie jau seniai dovanoto, amnestavo, niekada nebuvu praradę atminties. Amnestija tai nėra amnezija“.

P. Jakucionis kreipėsi į tuos, kas gerai žino KGB veiklos metodus ir tuos žmones, kurie dirbo KGB sistemoje: „Aš iš savo gyvenimo praktikos, man atrodo, gana neblogai žinau, nes būdamas 16 metų buvau areštuotas ir keturis mėnesius tardomas Kauno saugumo. Per tuos tar-

dymus ne kartą kilo mintis, kad geriau mirti, negu tai kęsti. Na, o jūs turbūt įsivaizduojate, kaip tokie vaikai galėjo atsilaikyti. Buvo viena mintis – tik nieko neišduoti. O mano, kaip kalnio, likimas buvo iš

anksto nuspręstas: viskas baigta. Tardytojas man pasakė štai ką: tu pasėdési kažkiek metų, išeisi ir vėl grįš į sovietinį gyvenimą. Ir sutikės mane pastatysi man pusę litro, kad aš tave izoliavau, nes tu būtum išėjęs į mišką ir žuvęs. Kitas epizodas Vorkutos šachtose. Šešerių metus. Žinote, koks ten kraštas – dyliką mėnesių žiema, o likusieji – vasara. Po šešių mėnesių lageryje patekau į ligoninę, kur buvau pusmetį. Gydytojai tvirtino nebesitikėj, kad pasveiksiu. Čia būdamas sumanau testi prancūzų kalbos mokymąsi. Parašiau lagerio režimo viršininkui, kad leistų tėvams atsiusti vadovėli. Jis mane pasivietė: tokis tikras SS karininkas, išspūstęs, augalotas, batai blizga. Apžiūrėjo mane iš visų pusiu ir sakė: začiem tebie? Sakau, man dar gyvenime ji man pravers. Tada jis man atsakė: „Svoloč, my tebia siuda privezli ne dlia tavo, štoby francuzkij izučiat, a dlia tavo, štob ty zdies padoch“ (niekše, mes tave čia ne tam atvežėme, kad tu prancūzų kalbos mokytumeis, o tam, kad čia padvēstum, – rus.).

Tai tokie prisiminimai apie KGB, apie jų propagandą ir jų tikruosius tikslus: jie norėjome sunaikinti. O tai, kad mes išlikome, o išlikome tikrai ne visi, tai tik mūsų išvermės, vilties ir mūsų tikėjimo dėka“.

Iš tiesų kol kas tai yra tik viešinimo darbų pradžia. Pristatoma svetainė – pradinis maketas, kur nerasite nei dokumentų rūšiavimo, nei pateikimų. Visa tai LGRTC yra pažadėjės atlikti vos tik gaus pakankamai lėšų šiai programai vykdyti. Dabar čia paviešinti dokumentai tesudaro mikroskopinę visų archyvų dalį. Paklausta, kiek iš viso dokumentų yra KGB archyv, B. T. Burauskaitė sakė, kad archyvas dokumentus skaičiuoja metrais ir kilometrais, o ne vienetais. Neįmanoma suskaičiuoti, kiek jų yra. O A. Anušauskas paaiškino:

„Paverskite du su puse kilometro milimetrais ir padauginkite iš penkių – žinosite, kiek dokumentų yra“. Tad akivaizdu, kad tai ilgametė programa. Todėl labai svarbu, kad besikeičiant valdžioms jai būtų skiriamos reikalingos lėšos.

Apibendrindamas A. Kubilius žadėjo: „Mūsų rūpestis ir politinė valia – kiek galima greičiau pagal nustatytą tvarą atverti KGB archyvus, kad taptų prieinami visuomenei. Tą nuosekliai darysime, finansiškai remsimė“.

Ingrida VEGELYTĖ

Lietuvių genocido bylos dūlėjimas (stalčiuje)

Gegužės 17 dieną Panevėžio apygardos teismas, nagrinėjantis genocido bylą dėl partizano Antano Kraujelio-Siaubūno nužudymo, kuriuo kaltinami buvęs vidaus reikalų ministras Marijonas Misiekionis, Utenos KGB skyriaus viršininkas Sergejus Tichomirovas, buvęs jo pavaldinys Petras Laguckas ir Molėtų KGB darbuotojas Rimantas Kublickas, sustabdė ją ir, paprašytas kaltinamujų, kreipėsi į Konstitucinių Teismų.

Cia Panevėžio apygardos teismas tikisi išaiškinimo, ar Baudžiamoji kodekso 99 straipsnis atitinka Konstitucijos 31 straipsnį. Toki sprendimą priėmė Panevėžio apygardos teismas, gavęs kaltinamomo M. Misiekionio, jo gynėjų advokatų prašymą kreiptis į Konstitucinių Teismų (KT) išaiškinimo, ar Baudžiamajame kodekse numatyta baudžiamoji atsakomybė už genocidą priėš visus ar dalį žmonių, priklausančių bet kuriai socialiai ar politinei grupėi, atitinka Konstitucijos nuostatas ir konstitucinių teisinės valstybės principą.

Kai pašė BNS, teismamieji teigia, kad negalima įstatymų taikyti atgalinė data. Baudžiamasis kodeksas dėl karo nusikaltimų ir genocido papildytas 1998 metais, o veika, už kurią jie teisiami, padaryta 1965 metais. Kaltinamieji taip pat tvirtina, kad Baudžiamajame kodekse apibrėžta genocido savoka – per plati. (Labai įdomus kaltinamujų noras „pasisiaurinti“ įstatymuose nustatytas savokas, kad jų nusikaltimai išs nebeiltiplyt!)

Labai įdomi teisinė kolizija – genocido byloms senatis lyg ir nėra taikoma. O štai mūsų Baudžiamajame kodekse genocido nusikaltimai atsirado 1998 metais. Atrodyti, jogios kolizijos nėra – jei genocido byloms nėra senaties, tai nėra. Akivaizdu. Bet ne mūsų teismams.

Todėl šios bylos nagrinėjimas apygardos teisme stabdytas, kol bus gautas KT nutarimas. Nors nuo pat pradžių buvo akivaizdu, kad M. Misiekionis ir jo bendrai daro viską, kad ši procesą kuo ilgiau vilkintų. Gegužės 24 dieną „Tremtinys“ teiravosi Konstitucinio Teismo raštineje, ar gautas iš Panevėžio apygardos teismo koks nors prašymas dėl šios bylos.

(keliamas į 3 psl.)

Lietuvių genocido bylos dūlėjimas (stalčiuje)

(atkelta iš 2 psl.)

Atsakymas – ne. Kaip čia buvo paaiškinta, teismas prašymą gali atsiuštii ir kitą dieną, ir po trijų mėnesių. Atnodo, kad Panėvėžio apygardos teismas linkęs tenkinti kaltinamujų karštus mėginimus šią bylą vilkinti kuo ilgiau.

Paklausta, kas sudaro teisėjų kolegiją šioje byloje, A.Kraujelio sesuo Janina Šyvokienė pateikė šias pavares: Algirdas Gaputis, Arnoldas Šukaitis ir Sigitas Bagdonavičius. Dėl Arnaldo Šukaičio, reikia pasakyti, kad balandžio 20 dieną Teisėjų etikos ir drausmės komisija, apsvarsčius Generalinės prokuratūros ir Seimo nario Petro Luomano teikimus dėl Panėvėžio apygardos teismo teisėjo Arnaldo Šukaičio galimai padarytų teisėjovardą žeminančių poelgių, nuspindė teisėjui iškelti drausmės bylą. A.Šukaitis – teisėjas, kuris Seime prašė nepanaikinti jo imuniteto ir pažadėjo liudisią korupcija įtariamo kito teisėjo byloje. Imunitetas jam buvo paliktas, tačiau šis sugudravo ir pareiškė nebelydysiąs. Jis lyg ir apgavo Seimą, patikėjusį jo pažadais, todel kai kurių politikų vertinamas, kaip nevertas teisėjo vardo. Štai koks teisėjas parinktas šiai labai svarbiai lietuvių genocido bylai išnagrinėti. Paskutinis Panėvėžio apygardos teismo teisėjų kolegijos sprendimas labiau primena LTSR, o ne Lietuvos Respublikos teismus.

Geraidar, kad nesugalvojo tenkinanti ir kito kaltinamujų prašymo – kreiptis į Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centrą (LGGRTC), kad jis iš naujo įvertintų sprendimą A.Kraujelui suteikti Kario savanorio statusą ir atimtų jį dėl esą žudyti vaikų, nėščių moterų ir kitų nekalto žmonių. Kol besiginantys kaltinamieji reikalauja kvieсти į posėdžius neva A.Kraujelio nužudytių vaikus, buvusi LGGRTC vadovė, dabartinė Seimo narė Dalia Kuodytė taip BNS komentavo M.Misiukoniu „norus“:

„Visiškas nesusipratimas yra ir kalbos, kad A.Kraujelis nekovojo prieš okupacines karines struktūras: „Kaip tada vertinti jo susidūrimus su stribais ar pagaliau tą pačią jo nužudymo operaciją, kuriai vadovavo pats M.Misiukonis?“ Pasak jos, LGGRTC viską detalai aiškinosi prieš teikiant A.Kraujelio kandidatūrą valstybiųnam apdovanojimui. Daugelis kalbu apie jo neva padarytus nusikaltimus yra paprasciausiai mitai. D.Kuodytės tvirtinimu, M.Misiukonis, vadindamas A.Kraujelį paprastu kriminaliniu nusikalteliu, geriau patylėtų, nes jis

esą turėtu būti teisiamas ne tik dėl šio nusikaltimo: „Tiesiog apgailėtina, kad tokios kalbos apskritai gali skambeti šioje valstybėje.“

Gegužės 23 dieną „Lietuvos rytė“ pasirodė V.Bartasevičiaus straipsnis „Ar reikia bijoti tiesos“, kuriame už tai, kad nedrīso kvestis neva A.Kraujelio nužudytių vaikų ir nesikreipė į LGGRTC, „švelniai“ kritikuojamas Panėvėžio apygardos teismas. Be kita ko čia rašoma:

„Tai pripažinus, neliktu kitos išeities, kaip panaikinti A.Kraujelui po mirties suteiktą teisinį Kario savanorio statusą ir pripažinti negaliojančiu dekretą apdovanotį jį Vyčio Kryžiaus ordinu. Iš rezistencinių kovų dalyvio, didvyrio partizano jis taptų civilių žudiku, o galimai prie jo mirties prisdėjęs M.Misiukonis bei dar trys buvę KGB darbuotojai negalėtų būti teisiai dėl genocido, nes tuomet jie būtų dalyvavę tik pavojingo kriminalinio nusikaltėlio likvidavimo operacijoje – už tai vertėtų juos apdovanoti, bet ne teisti. Jei teismas būtų ryžesis patenkinti tokį M.Misiukonio prašymą, galėjo atsiverti tikra Pandoros skrynia – pasipilti ieškiniai dėl kitų pokario metais vykusių žudynių, kurias išgyvenę asmenys dėl savo artimųjų žūties įtarinėja partizanus“.

Ingrida VĖGELYTĖ

P.S. Pasak BNS pranešimo, kaip tik gegužės 19 dieną Nacionalinė teismų administracija pranešė suorganizavusi specialius mokymus genocido ir karo nusikaltimų bylas nagrinėjantiems teisėjams.

Teisėjams pranešimus apie karo nusikaltimų ir genocido Antrojo pasaulynio karo metais bylų tyrimo problemas, nusikaltimų žmogiškumui ir karo nusikaltimų teorijas, padarytos žalos atlyginimą, KGB sudarytų baudžiamųjų bylų informacijos patikimumo problemas skaitė Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto pirmininkas Arvydas Anusauskas, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro darbuotojai bei kiti žinomi šios sričies ekspertai.

Puikiausiai ežerų kraštų vadina mame Molėtų rajone, kur jkurtas Teisingumo ministerijos mokymo centras. Lygiai... dvi dienas.

Tikėtina, kad aukščiau minėti Panėvėžio apygardos teismo teisėjai, sustabdė A.Kraujelio žūties bylos nagrinėjimą, taip pat turėjo progos čia tas dvi dienas... pasimokyti.

Posėdis Druskininkuose

LPKTS istorinės atminties ir patriotinio ugdymo komiteto išvažiuojamas posėdis įvyko gegužės 13 dieną Druskininkų rezistencijos ir tremties muziejuje. Iš 10 komiteto narių posėdyje dalyvavo devyni, tarp jų – Seimo narys prof. A.Dumčius. Be to, į posėdį atvyko ir Seimo narys G. Songaila, kuris pristatė komiteto nariams istorinės atminties išsaugojimo įstatymo projekto metmenis. Po aptarimo autorius pažadėjo atsižvelgti į išsakytas nuomonės ir artimiausiu metu pateikti pa-

koreguotą įstatymo projektą pakartotiniams susipažinimui.

Seimo narys A. Dumčius kalbėjo apie būtinumą visose savivaldybėse sudaryti komisijas, kurios rūpintuysi istorinės atminties išsaugojimui.

G. Kazlauskas konstatavo, kaip sprendžiamos tremtinii įkurtų muziejų problemos. Kalbėjė komiteto nariai pritarė nuomonei, kad tremtinii įkurti muziejai regionuose turi būti savarankiški ir sudaryti vieningą sistemą.

(keliamas į 7 psl.)

TS-LKD partijos pirmininko rinkimus laimėjo Andrius Kubilius

(atkelta iš 1 psl.)

Mes kartu sukūrėme tai, ko Lietuvoje iki šiol nėra buvę – partinės demokratijos šventę. Ir šiandien, kaip geroje šventėje, turėjome finalo dieną, o gero krepšinio pagrindinis dalykas – intrigą iki pat galo, svarbiausios paskutinės minutės ir paskutiniai metimai.

Partijos narių išreikštą pasitikėjimą A. Kubilius vertina kaip mandatą tolesniems darbams.

„Tai, kad mūsų partijos nariai man suteikė garbę dar dvejus metus būti pirmininku, man yra labai svarbu ne tik kaip partijos pirmininkui, bet ir kaip premjerui. Tokį partijos narių balsavimą, ypač tokioje geroje, sveikoje konkurencijoje, vertinu kaip mandatą mano, kaip premjero, ir Vyriausybės darbų tėstimumui. Sékmingai įgyvendindami šiuos darbus kartu su Seimu, su Seime veikiančia valdančiaja koalicija, mes, kaip partija, esu įsitikinęs, labai sékmingai ateisime ir į kitų metų rinkimus, kuriuose taip pat nugalēsime“, – kalbėjo TS-LKD pirmininkas.

Partijos pirmininko rinkimuose dalyvavusি Irena Degutienė pasveikino Andrių Kubilių su pergale visutiniuose rinkimuose.

„Norėčiau, pirmiausiai, pasveikinti partijos pirmininką Andrių Kubilių ir palinkėti jam sékmés ir kuo geriausiu darbų. Manau, kad šią dieną laimėjo Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai. Mes esame

pioneriai. Tai, ką padarėme šiuose demokratiniuose, tikruose partijos pirmininko rinkimuose, ne kiekviena partija išdrįstų padaryti. Mes padarėme. Ir iš tiesų laimėjo Andrius Kubilius, toks buvo partijos narių pasirinkimas ir aš su tuo labai sveikinu. Naudodamasi proga noriu padėkoti ir tiems, kurie balsavo už mane“, – kalbėjo Irena Degutienė.

Irenos Degutienės įsitikinimu, pradėti darbai bus sėkmingai tėsiami: „Tikrai manau, kad mes turime labai didžiulį šansą su Andriumi Kubiliumi eiti į Seimo rinkimus ir juos laimeti, nes mūsų laukia valstybei labai svarbūs uždaviniai – energetika, korupcijos liūnas, kuris šiandien yra užvaldės Lietuvą, ir kur kartu su Vyriausybe ir Seimu jau žengti pirmieji žingsniai, bet tie darbai dar nebaigtini, juos turime iki galo padaryti. Ir aš tikrai manau, kad tai, kas įvyko Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionių demokratų partijoje, yra pavyzdys vioms Lietuvos partijoms.“

A.Kubilius partijai vadovauja nuo 2003 metų. Tai jau ketvirta A. Kubilius kadencija pirmininko poste.

TS-LKD partijos pirmininkas renkamas dvejų metų kadencijai.

Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai turi 81 skyrių Lietuvos gyventojų ir užsienyje, vienija 17 tūkstančių narių.

„Tremtinio“ inf.

Šalies energetinė nepriklausomybė

(atkelta iš 1 psl.)

Energetinės nepriklausomybės keliu

Energetinė nepriklausomybė Lietuvos Respublikai visada buvo pirmos svarbos klausimas. Rinkos ekonomikos sąlygomis energetinių išteklių tiekėjo ir vartotojo santykiai vienaip ar kitaip subalansuojami. Demokratijos pasaulyje kitaip nebuvo ir nėra. Totalitariniai režimai neretai pasinaudoja energetiniu šantažu, megindami sau naudinga linkme pasukti kitų šalių vidaus ar užsienio politiką. Si grėsmė padidėja, kai energetikos srautai ateina iš vieno šaltinio. Rusija gali nepagrįstai pakelti kainas, padarydama daug žalos ne tik Lietuvos pramonei, bet ir gyventojams. Nuo pat Nepriklausomybės atkūrimo šis klausimas Lietuvai itin aktualus. Žiniasklaidoje pasirodo žinių apie galimas alternatyvas, pavyzdžiui, energetinį ryšį kabeliu, vamzdynu, nutiestais Baltijos dugnu iki Švedijos. Realių žingsnių šia kryptimi nėra padaryta.

„Politinės skylių“ vamzdynuose

Rusijos gamtinė dujų išteklių neriboti. Ši šalis gali tiekti pigias dujas ne tik Lietuvai, bet ir kitoms Europos valstybėms. Tačiau dujų kaina gali būti panaudota kaip politinio spaudimo įrankis. Beje, Lietuva už dujas moka brangiau, negu kitos šalys. Demokratijos sąlygomis energetinis šantažas negali būti pateisina-

mas. Deja, Vakarų Europos tipo demokratijos normų dar ne visame žemyne ir ne visą laiką laikomasi. Gaminant elektros energiją galima ne tik iš gamtinės dujų, bet ir iš atsinaujinančių šaltinių. Kuris būdas ekonomiškai ir nacionalinio saugumo pozicijui naudingesnis, lemia ne tik kaičių politika, bet ir tarpvalstybiniai santykiai. Lietuva tai patyrė ne kartą. Atsiradus vamzdyne „politinei skyliui“, „remontas“ gali tėstis mėnesius.

Atsinaujinantys energijos ištekliai

Gegužės 20 dieną LR Prezidentė Dalia Grybauskaitė pasirašė Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymą, kurio tikslas – energijos šaltinių išvairove padidinti šalies energetinę nepriklausomybę. Šiuo teisės aktu numatoma intensyviau naudoti vienos energetinių išteklių, būtent – biokurą, vėjų ir kitus.

Prezidentė pamatuotai teigė, kad „Energetinė nepriklausomybė įmanoma tik pradėjus naudoti įvairius energijos šaltinius. Turime ambicinę tikslą – iki 2020 metų pasiekti, kad bent 23 procentai vartojamos energijos būtų gaminama iš atsinaujinančių energijos šaltinių, ir taip tapti mažiau priklausomais nuo vieno energijos šaltinio. Tą pasiekti galime tik plėtoda mi moderniausias, žmogui ir aplinkai saugias atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo technologijas.“

Edmundas SIMANAITIS

Kuršėnuose šurmuliaivo VIII LPKTS jaunesniosios kartos saskrydis

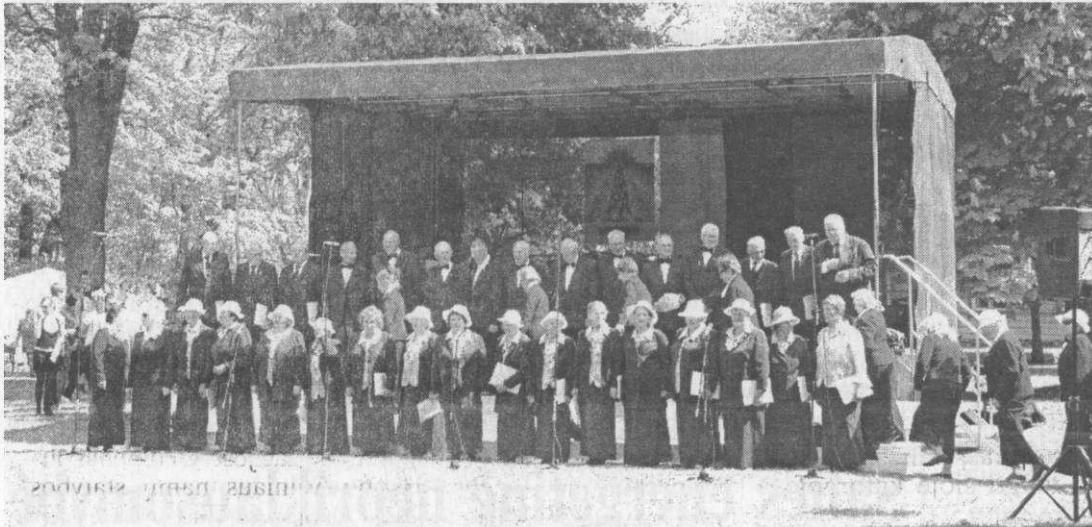
(atkelta iš 1 psl.)

Pagrindinis LPKTS jaunesniosios kartos saskrydžio tikslas – tėsti tautinės kultūros išsaugojimo tradiciją ir tinkamai paminėti Laivės kovočių ir buvusių tremtininių atminimą. Saskrydžio uždaviniai – padėti poviša Lietuvą pasklidusiemis buvusiems tremtininiams, politiniams kaliniams ir Laisvės kovų dalyviams susitikti, pabendrauti, pasidalinti prisiminimais, jaunimą supažindinti su okupaciniu laikotarpio istorija, jaunimo

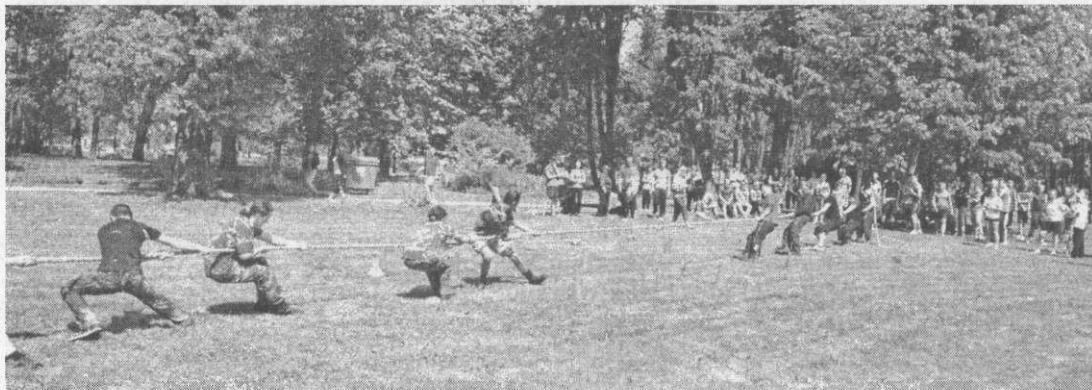

LPKTS pirmininkas dekoja saskrydžio organizatorei LPKTS Kuršėnų filialo pirmininkei Anicetai Grikšienei

Alvaidas Bernotas), šokių kolektyvas „Diemedėlis“ (vadovė Loreta Lideikienė), Drąsuciu filialo liaudiškos muzikos kapela „Ringuva“ (vadovas Kęstutis Rupšys), Šakynos filialo Žarėnų liaudiškos muzikos kapela „Užkampis“ (vadovas Jonas Gintauskas). Taip pat LPKTS Šiaulių filialo mišrus choras „Tremtinys“ (vadovė Rasa Gašiūnienė), Kuršėnų melomanų klubo „Neto“ jaunimo choras (vadovė Nerilė Bernotienė) ir Jovita Bražukienė), Alytaus jaunimo centro šo-

Koncertuoja buvusių tremtinių ir politinių kalinių chorai „Tremties varpai“ ir „Tremtinys“

Virvės traukimo varžybose

patriotinių organizacijų atstovais, vaizdine medžiaga iš kelionių po lietuvių tremties bei politinio kalinimo vietas, liaudies amatais, folkloru, tremties ir rezistencijos laikotarpio dainomis, puoselėti sporto tradicijas; per sportą siekti glaudesnio bendravimo, kuo daugiau jaunimo įtraukti į Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos veiklą, propaguoti kuno kultūrą ir sportą kaip neatskiriamą tobulos asmenybės ugdymo priemonę, sudaryti sąlygas atvykiuiems buvusiems politiniams kaliniams, tremtiniams, svečiams, jaunimo organizacijų atstovams ir vietos gyventojams pasivaržyti, pagal išgales siekti sportinių rezultatų.

Šiemet jau aštuntajai kartai sporto varžybas organizavo ir

teisėjavo LPKTS Kuršėnų filialo narys, Šiaulių universiteto dėstytojas Algimantas Džiuvė, su kolegomis rajono kuno kultūros mokytojais. Saskrydžio dalyviai rungėsi tinklinio, virvės traukimo, esafetinio bėgimo, smiginio, šaudymo iš orinio šautuvo rungtyste. Pagrindinė taurė siemet atiteko Jungtinei Kuršėnų komandai.

Meninėje saskrydžio programoje dalyvavo Šiaulių rajono savivaldybės Kultūros centro kolektyvai: vaikų ir jaunimo teatras „Ikaras“ (vadovai Leontina ir Petras Valskiai), buvusių politinių kalinių ir tremtinių mišrus choras „Tremties varpai“ (vadovė Jovita Bražukienė), jaunimo instrumentinės grupės „Neto“ (vadovė Nerilė Bernotienė) bei „Intro“ (vadovas

Aido Bumbulio nuotraukos

kių kolektyvas „Rūta“ (vadovė Rūta Mėkišaitė).

Saskrydžio dalyviai vaišinėti gardžia kareiviška koše, bendarvo, galėjo aplankyti Kalendorių muziejų, greta šventės vietas, buvusiame Gruževskių dvare įsikūrusi Tautodailės ir amatų centrą, čia susipažinti su tradiciniais amatais: puodų žiedimu, juostų pynimu, pynimu iš vytelių, taip pat pabendrauti su puodžių plenero dalyviais.

Siemet saskrydžio istorijoje atverstas naujas puslapis – Kuršėnai. Ar tai taps nauja gražia tradicija, ar saskrydis kasmet keis vietą – parodys laikas, o iki tol galime gyventi gražiai VIII LPKTS jaunesniosios kartos saskrydžio prisiminimais.

Rasa DUOBAITĖ-BUMBULIENĖ

Sveikiname

90-ojo gimtadienio proga sveikiname buvusį Džezkazgano politinį kalinį, Tauro apygardos partizanų žvalgą-ryšininką Joną MYKOLAITI.

Linkime sveikatos ir Dievo palaimos.

LPKTS Kaišiadorių filialas ir sesuo Salomėja

* * *

Garbingo 80-ojo jubiliejaus proga sveikiname buvusį tremtinį Valentiną URBUTI ir linkime:

Tegul dangus Jums sėkmę lemia
Visuos darbuos, visuos keliuos,
Tegul gyvenimo kelionėj

Tik sveikata ir džiaugsmas lydi Jus.

**LPKTS Tauragės filialas bei
giminaičiai Adolfina ir Antanas
Martutaičiai**

Pagerbtis Vietinės rinktinės kariai

Gegužės 17 dieną Paneriuose vyko Lietuvos vietinės rinktinės karių savanorių, prieš 67-erius metus sušaudytų Aukštuosiuose Paneriuose, pagerbimo ceremonija. Joje dalyvavo krašto apsaugos viceministrė Indrė Pociūtė-Levickienė, krašto apsaugos ministrės patarėjas atsargos generolas Jonas Algirdas Kronkaitis, laikinai einantis Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro direktoriaus pareigas Arūnas Bubnys, gyvieji istorijos liudininkai – Lietuvos vietinės rinktinės kariai, kiti svečiai.

Minėjimo dalyviai

Alfredo Pliadžio nuotrauka

Lietuvos vietinė rinktinė buvo karinė organizacija Lietuvos valstybei atkurti ginkluota jėga. Ji buvo pradėta formuoti, kai 1944 metų vasario 16 dieną rinktinės vadą generolas Povilas Plechavičius per radiją kreipėsi į Lietuvos jaunimą ir paragino stoti į rinktinę ir kovoti už Lietuvos nepriklausomybės atkūrimą.

Lietuvos vietinė rinktinė veikė visoje Lietuvoje, jai vadovavo Lietuvos karininkai. Savanorių registracija prasidėjo vasario 21 dieną. Norėta surinkti 5 tūkst. savanorių

„Tremtinio“ inf.

Pirmojo trėmimo 70-mečio suvakčiai

Nuo Skerdumės iki Katunės

Mes esame iš dvarininkų giminės. Kėdainių apskrities Krakių valsčiaus Paskerduojo kaime jie turėjo beveik du šimtus hektarų žemės, 50 hektarų miško, gerus medinius, skiedromis dengtus ūkinius ir gyvenamuosius pastatus. Pro sodybą iš miškų tekėjo sraunus ir skaidrus Skerdumės upelis. Iki valsčiaus centro Krakių buvo aštuoni kilometrai.

Kai dvaro paveldėtojas – mūsų tévelis Vincas vedė Jadvigą Žemaitytę iš Vytautinės kaimo, émē savarankiškai ūkininkauti. Žemė gera, prie molis, tad kûlė po keturių tonas grûdų iš hektaro, gerai augo ir kitos kultûros. Buvo mažaraštis, tačiau nesamdė nei ūkvedžio ar buhalterio: nešiojo už ausies cheminių pieštuką, o stalciuje laikė pildomą pajamų ir išlaidų sąsiuvinį – tai ir visa buhalterija. Pats dirbo su samdomais darbininkais, buvo Kredito unijos bankelio direktoriumi; Krakių valsčiaus savivaldybės nariu, tvarkė valsčiaus teritorijos kelius, tiltus, jų žinoje buvo mokyklos. Sako, Paskerduojo dvare, kaip pažydiniamė, praktiką atlikdavo Dotnuvos žemės ūkio akademijos studentai, o mokslo vyrai tévelį lygindavo su Levu Tolstojumi.

Mamą visi prisimena kaip labai malonią, švelnią, atkakliajį ir protingą moterį. Šeima vertino savo gerą vardą, žmonėms jie buvo sâžiningi, nors reiklūs. Sako, tévelis buvo ruda plaukis, stiprus sudėjimo: centnerio grûdų maišą užsimedavo ant peties... dantimis.

Sovietams okupavus Lietuvą, téveliu tebuvo palikta 30 hektarų. Marionetinė Justo Paleckio valdžia stengési sunaikinti inteligentiją ir dorumą. Tai ji sugalvojo ir patvirtino savo tautiečių naikinimo planą. Iš Rusijos gilumos pradėjo važiuoti rusų tautybės žmonės. Buvo apgyvendinti ūkiuose, kurių šeimininkai nuo artéjančių agresijos pabėgo į užsienį. Jų vaikai atėjo į mūsų mokyklas, tad mus mokė jų kalbos: „Chorošo“, „spa-sibo“, „zdravstvuite“. Netikėjau, kad tai greitai mums pravers. Tik vėliau sužinojome,

kad iš tûkstančių išstremtų, nuteistų tik trečdalį sugrižo į Lietuvą, dviejų penktadalį likimai nežinomi.

1941 metų birželio 14-osios naktį, apie 4 valandą, kareivų ir saugumiečių sunkvežimis išsuko į mūsų sodybą, apsupo gyvenamąjį namą. Prikélé mus iš miego ir liepė rengtis ilgai kelionei. Tévelis jau šérė gyvulius tvarte, galėjo pabėgti, tačiau nepaliko mamos su keturiais mažamečiais vaikais nelaimėje. Man tada buvo 12, brolis Gediminas metais vyresnis, Elenutei – 10, o Vincen-

tių Narimantu, – tik ketveri metukai. Leidopasiūlti 100 kilogramų bagažą. Susodino į sunkvežimį. Kėdainiuose iegrûdo į gyvulinį vagoną. Kaip ir visus kitus vyrus, Naujoje Vilnioje téveli atskyre nuo mūsų ir išsisus tris mėnesius vežė į Krasnojarsko krašto Rešotų lagerį. Dabar jau žinoma, kad iš 2957 tame lagerje kalėjusių lietuvių į Lietuvą teigrėjo 232. Tarp jų nebuvo jau lapkritį nuo išsekimo mirusio mūsų tévelio...

Mus neapsakomai varginėjo, žiaurioje kelionėje – užkaltuose vagono use, be oro, duonos ir vandens nuvežė į Altajaus krašto Bijsko miestą, kur baigėsi į Rytus éjė begiai. Vežami sužinojome apie prasidėjusį karą su Vokietija, matême į Vakarus riedančius karinius ešelonus, raudas ir paniką. Kaip ir priverstinius šokius bei dainas peronuo-se... Iš Bijsko nutempė dar 18 palikusi mus, vaikus, irgi turėjo vargti šioje katorgoje, kad pasiūtų 500 gramų duonos normą. Keturi vaikai gaudavom dar 800 gramų. Tad maitinomės dilgélémis, balandomis. Iš išmestų bulvių lupenų virdavome „skanią“ bulviene. Tremtiniai kaime mainė atsivežtus drabužius, papuošalus į bulves. Taip gynëmės nuo bado. Kai kas éjo elgetauti, rinko laukuose paliktas sušalusias bulves, cukrinius runkelius, žirnius, javų varpas. Bet ir tai buvo draudžiamai, už tai bausdavo kalėjimu. Kartą radome kritisio ir sušalusio kuino kūną, tai per žiemą jį suvalgėme. Brolis Gediminas išmoko kilpomis gaudyti baltuosius kiškius... kai sugaudavo, bûdavo šventę. Geriau pasijusdavome trumpomis vasaromis, kai užaugdavo laukiniai svogūnai, česnakai, braškės, upės pakrantėse prinokdavo puti-

nai, šaltalankiai, serbentai. Upeliuose neršė mažos žuvytės čebakai, augo balti grybai gruzdai, kuriuos sudydavome žiemai. Jau paaugė, rogutėmis vežėme į kaimą malkas keisti į bulves.

Taip ir bėgo alkana vai-kystė. Kai su broliu Gediminiu pradėjome lankytis rusų mokyklą, tos kalbos nemokėjome. Vietiniai vaikai mus vadino fašistais, tačiau to žodžio prasmės nesupratome.

Jau karui pasibaigus, mama sužinojo, kad atostogas atbuvo rusų karininkas grždamas į tarnybos vietą Pabalijyje, turi teisę nemokamai

mokiaus energetikos instituto. Staiga susirgo mama, ilgai gydési, tačiau likima mums buvo palankus: baigusi tą patį technikumą kaip ir aš, atvažiavo sesuo Elena. Po Stalino mirties tremtinai atgavo šiokias tokias laisves, o 1957 metais jau buvome laisvi, tačiau į Lietuvą sugrižti buvo uždrausta.

Vincentas dainuoti pradėjo dar pradžios mokykloje, kur muzikos mokė tremtinys Mykolas Simonaitis, o tapti dainininku nusprenéd besimokydamas vidurinėje mokykloje Novosibirske. 1961 metais baigė Sverdlovsko konservatorijos F. Obrazcovskojos klasę ir tapo operos solistu.

Elena, sukūrusi šeimą, be leidimo grijo į Lietuvą. Išpradžių jų neregistravo. Grijo į tévynę ir mama su Gediminiu, o aš dar užtrukau, nes po instituto baigimo kurį laiką gyvenau Minskelyje. 1969 metais atsiradau Vilniuje, dirbau projektavimo

organizacijoje. Gediminas dirbo Vilniaus namų statybos kombine, Vincentas – Vilniaus operos ir baletu teatre.

Dažnai pagalvoju, kad gyvenime siekėme ir šio to pasiekėme tik savo atkalumo, užsispýrimo dėka, kad tai gavome iš savo tévų ir protévių. Dabar visi gyvename Vilniuje, pensininkai, o mama paliko šį pasaulį 1990 metų balandžio 18 dieną... Tais metais su broliu Gedimino sūnumi Vytautu buvome nuvykę į tą prakeiktą lagerį ieškoti tévelio kapo. Ten buvo likę tik sargybos bokštelių, karceris, medinis šulinys, kapai buvo sulyginti su žeme ir apaugę medžiais. Iš lagerio archyvo gavome pažymą apie tévelio mirtį – atvežtas ten 1941 metų spalio 23 dieną, mirė tų metų lapkričio 23-ają...

**Pagal Vytauto KUPRIO
pateiktą medžiąga
paruoše Stanislovas
ABROMAVIČIUS**

Vincas ir Jadviga Kupriai (dešinėje) su aukle ir vaikais prie savo sodybos, 1933 metai

Tremtyje užaugę Kuprių vaikai: Vincentas ir Gediminas (pirmoje eileje iš kairės) bei Vytautas ir Elena. Irkutskas. 1954 metai

vežtisvaiką. Mama jam sumokėjo paskutinius pinigus – ir taip aš atsidūriau Rygoje, o išten – pas mamos seserį Vipalų kaime, Gudžiūnų valsčiuje. Tik ir Lietuvoje žmonės vargo, tad po kurio laiko pervažiavau gyventi pas kitą mamos seserį. Vieną dieną netikėtai pamaciai sugrįžusių mamą... Ji su Vincentu gyveno Antušavojė, netoli Gruzdžių, aš – pas tévelio seserį Meironiškių kaime, Krakių valsčiuje, sesuo Elena – Krakėse. Deja, 1949 metų liepos 8 dieną kareiviai vėl prikélé mus iš miegu, kai glaudémės pas mamą, ir išvėže visus atgal į Irkutsko sritį, Bodaibą. Dirbome įvairiausius darbus, mokémės vakarinėje mokykloje. 1950 metais baigės aštuonių klasės, išvykau mokyti į technikumą elektriko specialybės. Kai po keturių metų mokslo jį baigiau, visi persikėlėme gyventi į Irkutską. Dirbau Stabyinių mašinų gamykloje,

Paminėta Tarptautinė muziejuų diena

„Muziejuų nakties“ Priekulės Laisvės kovų ir tremties muziejuje dalyviai

saikos“ buvo rodoma glausta okupuotos Lietuvos ginkluoto pasipriehšimo sovietams istorija, išlikę to meto dokumentai ir fotografijos. Daugelis „Muziejuų nakties“ dalyvių gyveno tuo laikotarpiu, tad rodoma istorija jiems primi-

nė senus įvykius, patirtus išgyvenimus.

Po filmo nuoširdžiai bendravome prie bendo stalo, ragaudami atsineštas vaïses. Susirinkę žmonės dalijosi prisiminimais, skambėjo liaudies ir patriotinės dainos, vyko gyvos diskusijos. Norintieji aplankė muziejaus vidaus ir lauko tremties ir rezistencijos ekspozicijas.

Sabina VINCIŪNIENĖ

Kelionė į Europos Parlamentą

Noriu papasakoti apie nuostabią kelionę į Briuselį, Europos Parlamentą ir NATO, kurią mums dovanoto prof. Vytautas Landsbergis. Aplankėme ne vieną Vokietijos miestą, sužinojome istoriją. Mūsų gidė Vitalija – vaikščiojanti enciklopedija, galinti papasakoti ne tik rimtas istorijas, bet ir labai linksmus anekdotus, pralinksmančius visą autobusą, neleisdama prailgti kelionei. Labai malonūs buvo ir ponia Genutė, V. Lansbergio padėjėja ir ekskursijos vadovė, ir abu vairuotojai, ir visi ekskursantai, susirinkę iš visos Lietuvos. Jeigu jums pasiūlytų važiuoti į Briuselį – nedvejdami važiuokite.

Pravažiavome Lenkiją, toliau – Brandenburgo žemę, miškai. Vitenbergas – miestas, kuriame gyveno Martynas Liuteris. Bavarijoje ant savo namų durų tapydavo freskas iš Evangelijos. Plaukėme Reinu. Buvo nuostabi diena, saulutė šviečia, šilta, dangus giedras, garlaivis plaukia pamäu, mes sėdime denye, o iš abiejų upės pusų – didžiuliai kalnai, kurių šlaituose vynuogynai. Apačioje – nepaprasto grožio miesteliai, kurių viduryje bažnyčios su aukštais kuo riais ir daugybė pilių. Nesėjti žiūrėti – tai vienoj pusėj, tai kitoj. Yra jau apgruviusiai, bet yra ir restauruotų, kuriose veikia viešbučiai, restoranai, kavinės.

Toliau – Saksonija. Čia – daug gražiai sutvarkytų senelių namų, su žiemos sodais, baseinais, gražioje aplinkoje. Jie yra kaip atskiri butai su maža virtuvėle, o patiemis ne-

begalintiems pasigaminti – maistas patiekiamas pagal pageidavimą.

Leipcige yra didelis oro uostas, išvystyta pramonė. Čia gyveno K. Marksas, J. S. Bachas. Mieste buvo daug pirklių ir vykdavo mugės.

Tiuringija, apaugusi miškais, gausi mineralinių šaltinių, sanatorijų. Jos sostinėje Veimaryje gyveno Wagneris, Götē, Listas.

Važiuojam į vyndarių kraštą. Čia yra didžiuliai vnuogynai ir nuo aštuontojo dešimtmečio gaminamas vynas. Mainse gyveno ir dirbo Gutenbergas, išradęs spausdinimo aparatą, čia dažnai lankėsi Bramsas. Visi namai kaip žaisliukai – ypatingo grožio. Plaukėme laivu į Boną – čia giminė Beethovenas, gyveno Šumanas, o universitete studijavo, vėliau buvo profesoro

soriumi ilgai kalbėjomės. Jis papasakojo apie Europos Sąjungos struktūrą, Parlamento, Komisijos, Tarybos veiklą. Taip pat apie savo darbus: ES ir Arménijos, ES ir Azerbaidžano, ES ir Gruzijos delegacijų parlamentinio bendradarbiavimo komitetuose pirmininko pavaduotojo; Užsienio reikalų komiteto, Saugumo ir gynybos pakomitečio, Delegacijos ryšiams su NATO Parlamentine Asambleja, Delegacijos EURONEST parlamentinė-

Ekskursijos dalyviai su europarlamentaru prof. Vytautu Lansbergiu

Heseno žemėje, daug šiuolaikinių statinių, dangoraižių, kuriuose įsikūrė keturi didžiausi Vokietijos bankai, 88 šalių koncernai, garsiausi automobilių koncernai, draudimo įmonės. Toliau – Oben Maino kalnai, kuriuose daug pilių, nuostabaus grožio sala, Baden Badeno vienuolynas, Vaisenbergas – jaame daug muziejų ir leidyklų.

rium ir dėstė ir dabartinis Popiežius.

Pasiekėme Belgiją. Šalis mažesnė už Lietuvą, o gyventojų dvigubai daugiau. Pirmaisiai važiavome į NATO būstinę. Mus priėmė ambasadorių Raimundu Karobliu. Ambasadoje dirbamas teisinis darbas, rengiami kultūriniai renginiai, minimos Lietuvos valstybinės šventės.

Lidija KUODIENĖ

je asambliuje nario. Padovanovo visiems po knygą su autografu, krepšį su Europos Sąjungos emblema. Iš ten nuvykome į Lietuvos ambasadą, pabendravome su ambasadoriu Raimundu Karobliu. Ambasadoje dirbamas teisinis darbas, rengiami kultūriniai renginiai, minimos Lietuvos valstybinės šventės.

Gyvenimas ir kova už spygliuotos vielos

1953 metų gegužės–rugpjūčio įvykiai Norilsko Gorlage istorikų įvardijami kaip Norilsko sukiliimas, nors sukilėliai ginklų neturėjo. Mes, aktyvūs sukiliimo dalyviai, linkeji apibūdinti kaip „dvasinių galių sukilių – aukščiausią nesmurtinio pasipriešinimo apraišką nežmoniškai GULAGO sistemai. Lagerio administracija kalinių užimtose gyvenamose zonose tikėjos pamatyti masinius chuliganizmo, anarhijos atvejus. Sukiliimo komitetams pavyko įkurti, nors ir neilgam, „Kalinų respublikas“, suformuoti demokratinių valdymą. Kalinių susirinkimuose buvo svarstomi iškelti reikalavimai, pareiškimai, skundai, kreipimasis į sovietų vyriausybę. Susidurta su dideliais sunkumais. Negalėdami tiesiogiai pasmerkti totalitario režimo pagrindų, privalėjome tai padaryti sovietinės teisės ribose, įvardijant kalinių pasipriešinimą lagerio režimui, kaip pasipriešinimą administracijos savivalei ka-

linių atžvilgiu.

Tuo metu šešiuose Gorlago skyriuose kalėjo 20 tūkstančių nuteistujų, tarp jų ir viena moteris. Lietuvių buvo 1500. Norilsko spalvotosios metalurgijos kombinato vadovybė vadovavosi nuostata, kad gamybinės užduotys būtų vykdamos neatsižvelgiant į kalinių nuostolius – išmirimą. Smidto kalno papédėje esančiose tranšejoje atgulė apie 100 tūkstančių kalinių, turėjusių šeimias, artimuosius.

Slopinant kalinių pasipriešinimą, 1953 metų liepos 1 ir rugpjūčio 4 dieną kariuomenė panaudojo ginklus. Kaliniai, tvarkę užmuštyjų palakis, teigia, kad buvo identifikuota apie 250 kūnų.

Nuslopinus pasipriešinimą iš karto atskirta apie 900 aktyvių sukiliimo dalyvių, organizatorų, lyderių, tarp jų 82 lietuvių. Apie 250 sukilėlių perkėlė į buvusį mažytį Kupec lagerį. Vandens maisiui ir gériniui eidavome atsinešti iš šalia esančios Kupos upės. Ten žiojėjo krante nau-

jai iškastos tranšejos. CK pareiškė, kad čia – mūsų pradžia ir pabaiga, norėjo, kad mes, neišlaikę įtampos, bandytume veržtis iš lagerio. Būtų pagrindas mus sunaikinti. Berijos areštas ir pokyčiai Kremluje sutrukėdė tai įvykdyti. 1989 metais, keturiese lankémės Norilsko tartis dėl paminklų pastatymo masinio kalinių laidojimo vietoje. Lankiausi Norilsko krašto-tiros muziejuje. Ten papasakojo, kad moksleivai kasiėjo Kupos upės terasą, ieškojo mūsų palaikų. Mus slapta išgabeno į Dudinką. CK pareiškė, kad mes esame „sutvarkyti“.

Laukdami lemties, Kupec lageryje lietuvių pasipriešinimo lagerio režimų organizaciją įvardijome „Norilsko vycinai“. Kunigas Česlovas Kavaliauskas parašė Norilsko sukilėlių himną: „Šiaurės vėtrose vyrai pakirdo, bunda Vytis galingas rūstus...“ Tundra skambėjo nuo lietuviškų, ukrainietiškų, rusiškų dainų.

1953 metų rugpjūčio 27 dieną palikome Norilską. 18 lietuvių pateko į Vladimirovo kalėjimą, kiti – į baudos lagerius, esančius Magadano srityje Ust-Udinkoje, kalnuose, apie 500 kilometrų į šiaurės vakarus, Jubiliejini, trijų barakų lagerį, paruoštą norilskiečiams, ir į Šaltają (Chodlonoje). Praėjus kelioms dienoms apsilankė karininkas pėstininkų kapitonu uniforma. Paaikiino, kad šachtoje eksploatuojama kvarco gysla, turtinga aukso. Pasiteiravo, ar eisime dirbtį. Pasitarė sutikome. Pasidalijome įtakos sferas. Lietuviai man pavedė jiems atstovauti.

1954 metais pasikėsinus į šachtos viršininką, buvusį „Smerš“ majorą, mane išgabeno į Susumano kalėjimą. Iš Magadano atvykęs tardytojas apgailestavo, kad nelikome tranšejoje Norilsko. Šią „velnio sėklą“ išplatinome Kolymoje. Buvo nebe tie laikai – atvežtas Laisvės deglas skaisčiai suliepsnojo.

Bronius ZLATKUS

Naujos knygos

Išleista knyga „Steigiamajam Seimui – 90“

Minint reikšmingą 90 metų sukaktį, kai 1920 metų gegužės 15 dieną buvo išrinktas ir pradėjo darbą Lietuvos Steigiamasis Seimas, 2010 metų gegužės 14 dieną buvo surengta mokslinė konferencija, kurią kartu su Lietuvos Respublikos Seimu organizavo Vilniaus universiteto Istorijos fakultetas. Konferencijos pranešimų ir straipsnių rinkinys šiemet išleistas atskira knyga „Steigiamajam Seimui – 90“. Straipsnių autoriai – Algimantas Kašeta (LR Seimo pirmininkės pavaduotojas), prof. Vytautas Landsbergis (Europos Parlamento narys, Aukščiausiosios Tarybos-Atkuriamojo Seimo pirmininkas, Lietuvos Neprisklausomybės Akto signataras), prof. dr. Vytautas Sinkevičius (M. Romerio universitetas), doc. dr. Saulius Kaubrys, doc. dr. Arūnas Vyšniauskas (Vilniaus universitetas), dr. Danutė Blažytė-Baužienė, dr. Algimantas Kasparavičius (Lietuvos istorijos institutas) ir kiti. Knijoje išspausdintas ir Vytauto Didžiojo karo muziejaus Naujasiųjų laikų karybos istorijos skyriaus vyriausiosios muziejininkės dr. Aušros Jurevičiūtės neskelbta faktografine medžiaga paremtas straipsnis „Vyriausiasis Lietuvos gynimo komitetas 1920–1922 metais“, kuriame pasakojama apie 1920 metų lietuvių kovas su lenkais.

Rinkinio pranešimų medžiaga apie 1920–1922 metų Lietuvos parlamentinę patirtį turėtų būti įdomi ne tik akademiniams sluoksniams, bet ir visiems besidomintiesiems Lietuvos, kaip parlamentinės valstybės, istoriniu likimu.

Regina RAJECKIENĖ

Užsiprenumeruokite

„Tremtinį“

Prenumeratos indeksas – 0117.

Prenumerata kainuoja:

1 mėn. – 7 Lt,

3 mėn. – 21 Lt.

Vienu savaitraščio numeris kainuoja 1,75 Lt.

„Tremtinys“ išeina keturis kartus per mėnesį. Prenumerata priimama „Lietuvos pašte“ iki kiekvieno mėnesio 22 dienos.

2011 m. gegužės 27 d.

Posėdis Druskininkuose

(atkelta iš 3 psl.)

Posėdyje kalbėjusi Druskininkų „Ryt“ gimnazijos mokytoja A. Brasevičienė pabrėžė, kad gerų rezultatų auklėjant jauną kartą galima pasiekti tik nuoširdžiu darbu, vengiant dirbtinumo.

Posėdžio dalyviams gegužės 13 ir 14 dienomis buvo suteikta galimybė dalyvauti dviejuose partizanų pagerbiomo, kariuomenės ir visuomenės vienybės dienai paminėti skirtuose renginiuose. Juos organizavo Druskininkų filialas kartu su Rezistencijos ir tremties muziejaus darbuotojais bei talkininkais.

Abiejose renginiuose dalyvavo daugiau kaip trys supuse šimto dalyvių ir svečių, daugiausia jaunimo. Meninę programą atliko Druskininkų ir Viečiūnų mokyklų kolektyvai, Druskininkų buvusių tremtinių choras kartu su dainorėliais iš M.K. Čiurlionio meno mokyklos, savanorių duetas, vyrių ansamblis „Bijūnai“ iš Vilniaus.

Antrasis renginys vyko Dzūkijos nacionaliniame parke, Viršuodukio miške, kur susirinkusieji galėjo susipažinti su partizaninio karo laikų gyvaja istorija.

Gintautas KAZLAUSKAS

Skelbimai

Gegužės 28 d. (šeštadienį) 11 val. Anykščių Antano Viešulio gimnazijoje (J. Biliūno g. 31) vyks LPKTS Anykščių filialo ataskaitinis rinkiminis susirinkimas. Nariams turėti bilietus. Dalyvavimas būtinus.

Gegužės 28 d. (šeštadienį) 11 val. Vilniaus įgulos karininkų ramovėje (Pamėnkalnio g. 13) vyks 1953 m. Norilsko sukilimo dalyvių susitikimas. Aptarsime tolimesnę veiklą. Teirautis tel. (8 5) 231 8026 Bronius Zlatkaus.

Kviečiame aktyviai dalyvauti.

Gegužės 28 d. (šeštadienį) 11 val. Biržų „Aušros“ vidurinės mokyklos salėje (Vytauto g. 47) vyks LPKTS Biržų filialo ataskaitinė konferencija. Turėkite nario pažymėjimą, galėsite sumokėti nario mokesčių.

Gegužės 28 d. (šeštadienį) 12 val. LPKTS Kėdainių filialo salėje (Didžioji g. 41) vyks LPKTS Kėdainių filialo ataskaitinis rinkiminis susirinkimas-konferencija. Turėkite nario pažymėjimą. Galėsite susimokėti nario mokesčių, užsirenumerojoti „Tremtinį“.

Gegužės 29 d. (sekmadienį) 11 val. Alyvės bažnyčioje bus aukojamos šv. Mišios už Rakatanskų kaimė žuvusius partizanus ir apylinkės gyventojus. Po pamaldų išvyksime į Rakatanskų mišką, kur bus šventinamas paminklinis kryžius.

Teirautis tel. (8 5) 275 7546, 8 676 14 042 Vytauto Mačionio.

Gegužės 30 d. (pirmadienį) 18 val. Kauno menininkų namuose (V. Putvinskio g. 31) vyks buvusios Igarkos tremtinės, dizainerės Onutės Kujelienės kūrybos vakaras „Laisvės paukščiai“. Dalyvaus patriotinių dainų atlikėjas Romas Naidzinavičius, paukščių balsų atkūrėja Gražina Gabrilavičienė ir kiti.

Maloniai kviečiame dalyvauti.

Kviečiame kartu paminėti Laisvės gynimo ir didžiųjų netekčių atminimo metus

Birželio 2 d. (ketvirtadienį) 12 val. Klaipėdos universiteto Mažojoje auloje (Herkaus Manto g. 84) vyks konferencija „Lietuvos kelias į laisvę: atradimai ir netekys“. Pranešimus skaitys Europos Parlamento narys prof. Vytautas Landsbergis, Klaipėdos miesto tarybos narė dr. Zita Šličytė, Seimo narys dr. Arvydas Anušauskas, LPKTS pirmininkas dr. Povilas Jakučionis ir kiti.

Konferenciją organizuoja Seimo narė Agnė Bilotaitė ir Klaipėdos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga.

Birželio 11 d. (šeštadienį) Kaune organizuojamas 1948 m. Irkutsko sr., Usoljės r., Taljanų gyv. tremtinių susitikimas. 11 val. bus aukojamos šv. Mišios Garliavos bažnyčioje. Po to vyks popietė Ilgakiemio kultūros namuose.

Užjaučiame

Netekties valandą, mirus žinomam visuomenės veikėjui, žmogaus teisių gynėjui, buvusiam Seimo nariui, advokatui

Kęstučiui ČILINSKUI, konsultavusiam ir buvusių politinius kalinius dėl kompensacijų išieškojimo tvarkos, nuoširdžiai užjaučiame velionio šeimą ir artimuosius.

LPKTS valdyba

Buvusių politinė kalinę Nataliją GUDONYTĘ užjaučiame mirus mylimai serai.

Lietuvos politinių kalinių sąjunga

Birželio 4 dieną (šeštadienį) rengiamas žygis Dainavos apygardos partizanų takais.

9 val. šv. Mišios Alytaus Angelų Sargų bažnyčioje.

10 val. išvyksime į Miroslavą.

10.30 val. minėjimas Miroslave prie paminklo partizanams.

11 val. išvyksime į Seirijus.

11.30 val. Seirijų kapinėse pagerbsime perlaidotus partizanus.

12.30 val. išvyksime į Simnā.

13 val. susibūrimas Simnės aikštėje. Eitynės į kapines, gėlių padėjimas prie partizanų paminklo. Grįžus į aikštę, minėjimas prie paminklo „Laukianti Motina“ ir prisiminimai partizanų garbei.

14 val. išvyksime į Naująją Kirsną.

14.30 val. Naujojoje Kirsnoje, buvusioje J. Karausko sodyboje, paminėsime 1948 metais sušaudytų šešių partizanų tragediją.

15 val. išvyksime į Kalniškė Lazdijų rajone.

16 val. Kalniškėje minėjimas, prisiminimai mūšio vietoje, chorų pasirodymai, partizaninės dainos, kareiviskių košė ir arbata.

Organizatorius – LPKTS Alytaus filialas. Teirautis tel. (8 315) 31 811, 51 957, 8 694 07 641.

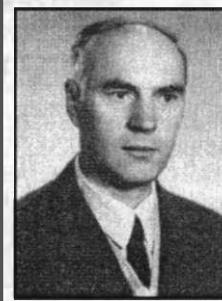
Kauniečių dėmesiu!

Norinčiuosius vykti kauniečius kviečiame registruotis LPKTS Kauno filiale (3 kabinetas) nuo **10.30** iki **16 val.** Informacija tel. (8 37) 323 197.

ILSEKITES RAMYBEJE

Jonas Tutinas

1925–2011

Gimė Rokiškio r. Šarkių k. ūkininkų šeimoje. Nuo 1945 m. Ažuolo būrio partizanas. 1948 m. vadui leidus, prisiregistravo Kaune su fiktyviais dokumentais. 1949 m. tévai buvo ištremti. 1951 m. suimtas, nuteistas 25 m. Kalėjo Vorkutoje, dirbo šachtoje. 1956 m. grįžo į Lietuvą. Su šeimą apsigyveno Užpalių miestelyje. Dirbo elektro statybinėse organizacijose. Palaidotas Vyžuonų kapinėse. Užjaučiame artimuosius.

LPKTS Utenos filialas

Palmyra Tvaskienė

1926–2011

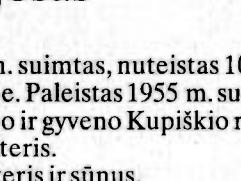
Gimė Rokiškio aps. Panemunės valsč.

Papiškių k. ūkininkų šeimoje. Baigusi Rokiškio gimnaziją 1945 m. įstojo į Kauno Vytauto Didžiojo universitetą, tais pačiais metais už antisovietinę veiklą buvo nuteista 10 m. lagerio. Kalėjo Magadano sr. lageriuose, vėliau buvo tremtyje Krasnojarsko krašte. I Lietuvą grįžo 1958 m., apsigyveno gimbajame Papiškių k., ištekėjo, užaugino du sūnus. Neakivaizdinė būdu baigė Finansų technikumą ir iki pensijos dirbo Čedasų kolūkio buhaltere. Užjaučiame sūnus, giminės, artimuosius.

LPKTS Rokiškio filialas

Antanas Matijosas

1927–2011

Gimė Rokiškio r. Beržonių k. 1947 m. suimtas, nuteistas 10 metų lagerio. Kalėjo Omske, Karagandoje. Paleistas 1955 m. sukurė šeimą. 1960 m. grįžo į Lietuvą, dirbo ir gyveno Kupiškio r. Šepetos k. Užaugino du sūnus ir dvi dukteris.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną, dukteris ir sūnus.

LPKTS Kupiškio filialas

Birželio 18 d. (šeštadienį) 11 val. Rumšiškių kultūros centre vyks Lietuvos politinių kalinių bendrijos „Kolyma“ 23-asis visuotinis narių suvažiavimas. Dalyvių registracija nuo 10 val.

Kviečiame dalyvauti visus Kolymos, Čiukotkos, „Dalstrojus“ lageriuose bei tremtyje buvusius žmones, jų šeimų narius, artimuosius, draugus. Iš Kauno į suvažiavimą bus galima nemokamai nuvažiuoti specialiu autobusu, kuris išvyks **10 val.** nuo prekybos centro „Savas“ (Savanorių pr. 346). Informacija tel. (8 37) 316 347 (Algirdas) ir 8 676 62 983 (Tadas) bei interneto svetainėje www.kolyma.lt.

Birželio 11 d. (šeštadienį) 12 val. Laptevų jūros tremtinių brolio „Lapteviečiai“ kviečia į tradicinį susitikimą Lietuvos liaudies buities muziejuje Rumšiškėse prie tremtinių žeminukės – jurtos. Paminėsime Gedulio ir Vilties dieną bei Lietuvos gyventojų masinių trėmimų pradžios 70-ias metines, apžiūrėsime naujus eksponatus, pasiklausysime aktoriaus Petro Venslovo parengtos meninės programos bei Vilniaus tremtinių bendrijos choro „Laisvė“ dainų.

Vartydama A. Garmutės knygą radau nuotrauką, kurioje – Tauro apygardos partizanų ryšininkės, šešios seserys ANTANYNAITĖS, iš Marijampolės. Su viena jų – Onute, 1950 metais kartu buvome Sverdlovsko r. Ivdelio lageryje. Tapome neišskiriama momis draugėmis. Ji buvo nuteista 10 metų. Ją visi vadino One. 1951 m. mus išskyre, mane nuvežė į Jurčišio lagerį, o ją – į Samą. Nuo to laiko apie Oną Antanynaitę nieko nežinojau.

Ką nors žinanciuosius apie nors vieną iš šešių seserų, prašyčiau man pranešti, adresu: Onai Sabaitei, V. Krėvės pr. 15-134, LT-49486 Kaunas arba tel. (8 37) 412 299. Iš anksto dėkoju.

ISSN 2029-509X

Leidėjas LPKTS

Tremtinys

LPKTS puslapis interne: <http://www.lpkts.lt>

Įmonės kodas 3000 32645. Ats./sąsk. Nr. LT18 70440600 0425 8365, AB "SEB" bankas.

Redaktorė
Jolita Navickienė
Redakcija:

Dalia Maciukevičienė,
Vesta Milerienė
Rasa Duobaitė-Bumbulienė

Mūsų adresas: Laisvės al. 39,
LT-44309, Kaunas, tel. (8 37)

323 204, faksas (8 37) 323 214.

Indeksas 0117.

El. paštas:

tremtinys@erdves.lt

Projektą „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekcių atspindžiai“ remia

Spausdino spaustuvė UAB

„Rinkos aikštė“, Josvainių g. 41,

Kėdainiai

Offsetinė spauda 2 sp. lankai.

SPAUDOS,
RADIJO IR

TELEVIZIJOS

RĒMIMO

FONDAS

Kaina 1,75 Lt

Tiražas 2940. Užs. Nr.